

No. 103.

B. N.
19.

TOXICOLOGIA
PATHOLOGICO-MEDICA

DE

VENENIS

LIBRI PRIMI

AVGVSTINI

AVGVSTINI

AVGVSTINI

AVGVSTINI

DISSERTATIO MEDICA
DE
GLANDVLARVM
IN
PLVRIMIS VISCERIBVS ABSENTIA

CONTRA
ACTORVM BEROLINENSIVM
AVTOREM

VBI SIMVL ALIAE HYPOTHESES STAHLIANAE REFVTANTVR

QVAM
P R A E S I D E

**CHRISTIANO GODOFREDO
STENTZELIO**

TORGAVIENSI
ARTIS SALVTARIS ET PHILOSOPHIAE DOCTORE
FACVLTATIS MEDICAE ASSESSORE ET CHIR-
VIRGIAE PROFESSORE PVBLICO

D. II. MAII CIO IOCC XXXI

IN AVDITORIO MEDICORVM

HORIS CONSVETIS
P. P.

IOANNES GODOFREDVS FRITSCHIVS

PIRNENS. MISN.

ART. SALVT. ET PHILOS. CVLTOR.

VITEMBERGAE, STANNO SCHLOMACHIANO.

DISSERTATIO MEDICA

DE
GLANDULARVM

IN
PLVRIMIS VISCERIBVS ABSENTIA

CONTRA
ACTORVM BEROLINENSIVM

AVTOREM

ANNO MDCCCXXXI

PRÆFATE

CHRISTIANO GODOFREDO

STENTZELIO

PHYSICIS, ANATOMIS ET PHILOSOPHICIS DOCTORE
FACULTATIS MEDICÆ ASSessorE ET CHIR-
URGICÆ PROFESSORE PUBLICO

IN AHDITORIO MEDICORVM

HORIS CONSUEVIS

IOANNES GODOFREDS FRITSCHIVS

WITTEBERGÆ, STARRO SCHLÖSSCHANO.

DISSERTATIO MEDICA
DE
GLANDVLARVM IN PLVRIMIS
VISCERIBVS ABSENTIA.

I.

Differunt in describenda uiscerum substantia ueteres, ac dissentum nouis, iisque discrepantibus opinionibus in medium productis continuarunt recentiores; ex carne laxiore, quam *παρέχυμα* uocant, eadem consistere, cum CASPARO. HOFFMANNO affirmant alii, alii ex fibris, inter quas sanguis concretus atque in solidam substantiam transmutatus haereat, haec efformari cum HIGMORO docent; substantiam glandulosam et uasculosam cum MALPIGHIO, NUCCIO, STENONE, BIDLOO et VERHEYNIO uisceribus tribuunt multi, multi eadem mere uasculosa esse, et ex uariis canalibus et tubulis generis componi, cum RYVSCHIO et HEISTERO asserunt et probant. Explosae iam dudum et proscriptae HIGMORI et HOFFMANNI opiniones, non diuersa rei essentia, sed uario saltem uerborum lusu dissidentes, duo uero posteriora dogmata a recentioribus adhuc acriter defenduntur. Utriusque sententiae fautores, ad *zuroslau* anatomicam prouocant, ac neutra illorum pars a rationibus imparata existit. Ad eam hinc persuasionem haud pauci delati fuerunt, quod huius controuersiae

trouerſae cardo in meris conſiſtat uerbis, eorumque abuſu, unde ad hanc litem dirimendam, ut non argumenta tantum huius diſſenſus, et terminos technicos, ſed autorum etiam, qui his uſi fuerunt, ſenſum et mentem exactius perquiramus, examinemus atque inſpiciamus, monent et ſuadent. Si dicendum, quod ueritas et praefentis natura rei efflagitat, uera falſis mixta in dicto aſſerto latere, haud diſſidendum; alia enim ab his, alia ab illis glandulae datur definitio, ac in uario dictum uocabulum ſenſu uſurpatur, imo uaria glandulae diſtinguuntur ratione. Merito ita in uſu abuſuque uerborum huius controuerſiae cauſa ſimul quaerenda, uerum non ab his ſolum eadem arceſſenda, ſed in ipſa etiam re haud leues errores committantur. Cum uero de his nihil certi exponi et determinari queat prius, quam genuina glandularum ſignificatione et definitione ex ipſis ſontibus eruta et demonſtrata, de iis ante omnia perficiendis maxime ſolliciti erimus.

II.

Glandulae, quas HIPPOCRATES, GALENVS, ERASISTRATVS alique Medici antiqui *adēnas* appellabant, non cum priſcis temporibus, quem iam habent, obtinebant ſenſum: illis enim glandula ſiue *adēn* corpus carni ſimile, fungoſum et laxum dicebatur, *Φύσις*, ait autor libri de glandulis, ſiue HIPPOCRATES fuerit, ſiue POLYBELVS, *ἀντίοισιν ἐστὶ σπογγώδες ἀραιὸν μὲν καὶ πίονες*. Latet me exinde penitus ratio, qua per motus GALENVS hic laxitati ſubſtituat ſiccitatem, ſequentibus uſus: *adēn ἐστὶ στυγερόφιτος ἕνεκα καὶ σαρκώδης*. Multum differt ab his, quam recentiores dant, glandulae deſcriptio, apud quos, docente idem BRVNONE, (*) eadem, parenchyma ſpermaticum, molle, friabile, ſpongioſum, una communi membrana uniuerſim, et frequenter pluribus priuatis fruſtulatim coagmentatis incluſum, e materia ſpermatice fabricatum, ualis omnis generis ſtipatum, partim depurationi, partim ſecretioni, partim etiam elaborationi inſeruiens appellatur. Alii contra cum WARTHONO atque ILLMERO

(*) Caſtelli Lexico Med. pag. 365.

MERO & WARTENBERG, glandulas nihil aliud esse perhibent, quam neruorum, arteriarum, uenarum, limphae ductuum, aliorumque uasorum nodi, inftar complicatorum, congeries, propria succinctas, membrana. Alii cum JOANNE ACONO, Anglo, glandulas, organa emunctoria, per quae uarii succi, praesertim excrementa, secerni possint, dicunt. Ab his iterum aliena est mens BERNARDI CONOR (b), qui in ea uersatur persuasione, quod glandulae nihil aliud sint, quam membranulae cauae, foraminulis pertusae, arteria, uena, neruo et uase excretorio instructae.

III.

Quis ex allegatis non animaduertit, magnam, quae in definienda atque enodanda glandulae natura, commissa fuit, atque adhuc hodie committitur, confusionem? Nec credas, eadem sufficere, et hoc modo rem iam esse expeditam, plures trias et lites inanes in harum partium distinctione, distinctarum descriptione, descriptarum explicatione, deprehendes. Quale emolumentum ex illa in *adēvas*, seu glandulas, et *τὰ ἀδωδῶδη σῆματα*, seu corpora glandulosa, qua, teste GALENO (c), ueteres usi fuerunt, diuisione, putas expectandum? Ad quid prodest, glandulas in perpetuas atque aduentitias distinguere, cum nullae reperiantur, praeter eas, quas perpetuas uocant? Manifestus quoque est error ex Arabum Medicorum schola profectus, quando glandulae aliae naturales, aliae praeternaturales statuuntur, nomen, quod sanis saltem competit partibus, simul tribuendo morbis, quales sunt steatomata, atheromata, melicerides et quaeuis excrescentiae rotundae. Subtilitatis quoque Herophilaeae soboles est distinctio, quam a specialiore functione desumens WARTHONVS suppeditat, alias glandulas, afferens, individuū conseruationi, alias speciei propagationi inferuire. Libenter silentio transeo glandularum, quod a consistentia, colore, figura, usu, situ et magnitudine, discrimen desumitur. Ac-

(b) Epist. de Secret. Animal. pag. 7.

(c) Lib. XIV, Meth. med. cap. 11.

quiescere utique possumus glandularum in conglobatas, seu simplices, et conglomeratas, seu compositas, distinctione, recentioribus maxime usitata. Hic autem merito optandum, ut, quemadmodum plurimi allegatam glandularum diuisionem, diuisionisque numerum unanimi approbant consensu, ita eundem quoque, eumque distinctum in illis describendis conceptum haberent et peraeque conuenirent; at enim nero in nulla re maior altercatio, quam in hac occurrit; his illa, illis haec arripit opinio. Multi HOFFMANNVM (d) sequuntur, glandulas conglomeratas per uasorum minutissimorum implicatum nexum, neruis et carneis subtilissimis fibris uarie contortis instructum, ac membrana inuestitum, describentem, qui tamen eodem ferme loco, (e) conglomeratas, aceruum minutissimarum glandularum communi tunica succinctarum, quarum singulae ductum excretorium in maiorem canalem, et dehinc in certum receptaculum abeuntem emittunt, appellat. Cum uero glandulae conglomeratae etiam compositae ex eo fundamento dicantur, quia e pluribus minoribus glandulis, uti pancreatis exemplo demonstrari potest, constant, hinc priore definitione, quae quippe uisceribus magis competit, repudiata, posteriorem, glandulis conglomeratis propriam, retinendam iudico. Has glandulas, quae conglomeratae uocantur, ex conglobatis, seu simplicibus, componi, hac ratione in apicum deducitur, quas, uti scribit HEISTERVS, unicum corpus sphaeroideum, distinctum, suaque membranula inclusum, constituit; uel quae, uti fert HOFFMANNI sententia, ex meris fibrillis inter se uarie contextis, non autem uasculis, uti conglomeratae, constant. Sed meras hic adesse fibras, et uasa sanguifera aliosque canales penitus desiderari, ab *avrospha* anatomica omnino alienum est, cum et in iisdem propagines arteriosae et uenosae, limphae ductus ac nerui reperiantur, uti ex illarum glandularum inspectione huius, quae in mesenterio, collo atque inguinibus reperiuntur, et

(d) Fundamenti Medicinae anno 1703. Halae editis cap. 4. thes. 16.

(e) Lib. et cap. cit. thes. 10. pag. 17. et 18.

et quae uasis limphaticis interiectae, feri aducti attenuationi et resolutioni inseruiunt, in quibus praeter uasa sanguifera et nervos, exilem cavitatem inuenimus, uti ex STENONE sequentibus REGNERVS de GRAAF (f) in Tractatu de succi pancreatici natura atque usu docet, exterius enim, inquit ille, globosae, interius, non pelui quadam cauatae sunt, separationem tamen rite, si aggressus fueris, inter protuberantia undique labra, rimam inuenies, qua egrediuntur una cum membrana quaedam uasis limphatici reuoluentes radices. Ad discrimen autem, quod inter glandulas conglomeratas et conglobatas intercedit, eo melius perspiciendum, multi cum ETTMULLERO (g) inter fructum mori et glandulas comparisonem instituant, asserentes, illum, quem modo commemorauimus, fructum, considerandum, quatenus ex pluribus baccais, acinis potius, compositus est, similem esse glandulis conglomeratis, acinos autem separatos exhibere figuram atque essentiam conglobatarum.

IV. **E**x illis autem, quas antecedenti capite adduximus, opinionibus, perspicitur, glandulas conglobatas, esse folliculos e fibris musculosis compositos, omnis generis uasis instructos, et fuceorum adductorum attenuationi destinatos; per glandulas autem conglomeratas nonnulli conglobatarum congeries, multi intelligunt, a quibus alii dissentientes perhibent, quod eadem sint membranosi folliculi, qui tanquam basis fulciendis saltem uasis sanguineis et inde egredientibus tabulis excretoriis seruiunt, et parte una collectos gerunt capillares arteriarum ramulos, ante, quam in uenas replicentur, in cincinnos ueluti inflexos, atque intestinorum more magis uel minus plicatos, parte uero altera ab his orientes poros et tubulos, quorum plures plerumque confluunt et maiores ductus excretorios constituunt, emittunt, et omni sua fabrica feminum instar mili, uel acinulorum,

A 3

(f) cap. 4. in Mangeti Bibliothec. Anat. Tom. I. Part. I. pag. 188.

(g) Oper. Med. Tom. I. Instit. cap. 15. pag. 125.

lorum, per cutim ac membranas alias disseminati, et uel solitarie hinc inde dispersi, uel in peculiaria uariae figurae et magnitudinis organa glomerati uariis nominibus insigniuntur.

V.

Praeter glandulas conglobatas et conglomeratas, alii adhuc peculiare statuunt, quas merito spurias appellat RYSCHEVS, et quae e glandularum catalogo penitus delendae, cum tam structura, quam officio ab illis differant; tales cumprimis sunt, quas in uentriculo primum demonstrasse WILLISIVM, dicunt, et quas intestinis attribuunt PECHLINVS et PEYERVS, quorum uterque harum glandularum inuentionis gloriam sibi uindicat, alter tamen alterum modestia uincit, cum PEYERVS, uir utique candidus, se illustratorem duntaxat nominarit; sed de lana caprina ambo certant, cum enim, eae partes, quas illi male pro glandulis habent, propriis, quos in utroque glandularum genere inuenimus, folliculis destituantur, et nihil aliud sint, quam tomentosae arteriarum extremitates, ultra replicatos et reuoluentes, quos uenas dicunt, ductis, productae et aliquantum eleuatae; et ob succorum, qui continuo hic fecernuntur, praesentiam, turgidae, ac pulposorum instar apicum prominentes, satis superque constat, eosdem male de glandulis in intestinis detectis, quibus eadem omnino carent, gloriosos fuisse. Cum praesertim antiquissimi autores, HIPPOCRATES (b), GALENVS (i), CAESAR ARANTIVS (k), et CAR. STEPHANVS (l), iam dudum ante WILLISIVM, PECHLINVM et PEYERVM natos, harum partium mentionem iniiecerint; ita de glandulis uentriculi, quas a WILLISIO primum detectas fuisse, multi commemorant, GALENVS loquitur: *ἐς γὰρ καὶ τὴν τῆ σπυγῶσαν ἀδένος ὑγρῶσιν, καὶ τὸν Φάουγγα, καὶ τὸν Σόμαρον*. Stauisse quoque HIPPOCRATEM glandulas, quas intestinis tribuunt recentiores, sequentia

(b) Pallad. ad l. 6. Epidem. pag. 166.

(i) de Semine lib. 2, cap. 6.

(k) uid. Vlyses Aldrouandus Ornithol. lib. 13, cap. 12, p. 41.

(l) Dissect. Part. Corp. Hum. lib. 2, cap. 8.

IN PLVRIMIS VISCERIBVS ABSENTIA.

sequentia illius uerba demonstrant: *οἱ δὲ ἀδένες μείζονες, ἤτοι ἀλλοτὶ τῆ σώματος, καὶ νεμονται αἱ ἀδένες, ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν, ἐκ πιεζόμενα τῶν πλάσθων.* et alio loco his utitur: *τὰ δ' ἄλλα ὅλα αἱ ἀδένες ἔχει μόνον, οἷον ἔντερα.* Vides ita, nihil noui protulisse PECHLINVM ceterosque autores, sed obsoletam antiquorum Medicorum opinionem ab illis denuo fuisse in lucem protractam. Et hoc quoque laude omnino dignum esset, si modo apices arteriosi non confunderentur cum glandulis, et status, qui praeter naturam est, pro naturali non haberetur. Agnouit idem iam suo tempore CAROLVS STEPHANVS, (m) in crassiorum, dicens, intestinorum internis partibus nonnunquam reperitur nescio quid glandulis simile, praecipue in colo intestino et extremo recti, sed id praeter naturam est.

VI.

Atque istiusmodi fabrica omnibus extremis arteriarum propagibus communis existit, et tales, quos modo delineauimus, apices arteriosi, in omnibus uisceribus, imo in extrema totius corporis ac quarumuis partium superficie disseminati inueniuntur, iique praecipuum secretionis animalis organum in humana machina constituunt. Quis autem a sola figura rotunda, quam tomentosae arteriarum extremitates obtinent, atque a negotio secretionis, quod dictarum partium adiumento perficitur, ad glandularum praesentiam concludet? Cum enim nomen glandulae a ueteribus nobis sit communicatum, illique per eandem nunquam eminentem extremae arteriae apicem intellexerint, nec haec MALPIGHII, NYCKII, STENONIS et aliorum recentiorum mens atque opinio sit, sed iidem talia, qualia antecedentibus capitibus iam descripta, corpora, ea appellatione insigniant et comprehendant, hinc manifesto constat, uiscera plurima, cerebrum, pulmones, pericardium, cor, hepar, oesophagum, uentriculum, intestina, lienem, renes, uterum, ueris glandulis destitui, atque eadem meram uarii uasorum et tubulorum diuersis functionibus destinatorum generis esse congeriem. §. VII.

(*) Dissert. Part. corp. hum. Lib. I. cap. 85.

VII.

Si omnia argumenta, quibus glandularum fautores, ad stabilendam et confirmandam eorum sententiam, utantur, accurate ac circumspecte examinamus, clarius adhuc nostrae opinionis ueritas et certitudo apparebit. Glandularum in uisceribus praesentiam GOHLIVS coeco abreptus impetu peruersoque autoritatis praesudicio occupatus acriter defendit, ait, uti ex uerbis, quae Actorum Berolinensium Decade secunda, ubi lumine nono, a pagina sexagesima secunda ad quartam, annotata leguntur, constat, loco argumentorum ratione atque experientia suffultorum, nonnisi tricae et nugae aniles inueniuntur, in quem, si uere loquendum est, CLEOBYLI illud uetus conuenit: *ἀμείβια τὸ πλεον μέγος, λόγων τε πλῆθος*: inscitia in plerisque et sermonum multitudo. Sibi certe suisque rebus melius prospexisset et consulisset, si iis, quae apud MALPIGHIUM aliosque glandularum fautores, prostant, rationibus uis, suam opinionem defendere allaborasset. Praecipua uero momenta, quibus iidem glandularum in hepate, cerebro, renibus, aliisque uisceribus praesentiam demonstrare satagunt, tum a figura rotunda, tum a substantiae laxitate, uel a ualorum omnis generis inter se complicatorum et quasi conuolutorum congerie, uel a secretionis animalis necessitate, aut a praesudicio autoritatis, sunt desumpta. Quis autem sana praeditus ratione tam stupidus in apprehendendo, ac tam praeeeps in iudicando erit, ut ex figura rotunda glandularum praesentiam demonstrare auderet; hac enim ratione multae partes, testiculi scilicet, ouala et oculi, ad glandularum catalogum essent referendae, et multae glandulae, uerbi gratia pancreas, ex earum numero excludendae, si ratio, quam a globosa figura nonnulli desumunt, sufficeret. Ac sane ualdopere illum laudauerim, qui in naturali pulmonum, pericardii atque aliarum partium statu, huiusmodi corpora sphaeroidea mihi ostendit; at enim uero, si aliquis ad historias cadauerum, et uiscerum uariis morbis deturpatorum constitutionem prouocat, nihil aliud certe hoc modo obtinebit et probabit, quam, quod naturalis organa

dispositio

dispositio penitus immutata, atque apices arteriarum tomentosi, ut morbi, et succorum corruptorum stagnatione atque accumulatione distenti et dilatati ueras glandulas mentiantur. Deberet omnino, si ad uiscera, uariamque et iam maiorem, iam minorem eorum molem respicimus, proportio inter eadem et glandulas, quae illis tribuuntur, adesse; cum autem uiscerum maximum sit hepar, maiores quoque et magis conspicuae glandulae hic deberent adesse, praesertim, si iecur a grandioribus animalibus, equis, bobus et ueris desumptum dissecatur, succis injectis repletur, et examini anatomico sistitur. Docet uero *anatomia* anatomica, et quiuvis, tum nudis, tum microscopio armatis oculis uidet atque animaduertit, desiderari omnino omnes, quas alii hic sibi fingunt, glandulas, qui hepatis substantiam, inquit Cl. HEISTERVS, (n) glandulosam esse dixerunt, ex eo potissimum fundamento hoc affirmarunt, quia uarii in subiectis morboris hydropis praesertim aut atrophis defunctis, corpuscula sphaeroidea saepe quamplurima in eo obseruarunt. Verum, quia haec in corporibus sanis non ita reperiuntur, haec corpuscula potius pro tuberculis morboris sunt habenda, sicuti supra iam docuimus. Nam, etiamsi hepar maximi bouis uel equi sumatur, in quibus omnes hepatis partes ualde magnae existunt, tamen in eis nulla peculiaris distincta corpuscula, singulari membranula inclusa, conspiciuntur. At si in morboris cadaveribus ad tubercula illa rite attendatur, haud adeo difficulter cognosci potest, tubercula illa esse producta morbosa et tota praeter naturam.

proportio enim sicuti obtem non, in tuberculis morboris
 VIII.

Debillor adhuc et minus fundata est eorum ratio concludendi, qui glandularum in uisceribus praesentiam ex praesentis substantiae laxitate demonstrare uolunt, asserentes, easdem nihil aliud esse, quam carnem laxam, mollem; fungosam et spongiosam. At enim uero, quem latet, multas glandulas maxime

intra

(n) in not. ad Compend. Anat. pag. 292. de Jecore. (c)

compactas, solidas et firmas esse? Cui ignotum, pulmones, li-
nem, cerebrum, aliaque viscera molliora, et tali, quae modo
delineata, structura et dispositione praedita, nec glandulas esse,
nec glandulis gaudere? Omnibus praeterea Medicinae tyronibus,
qui primis saltem, ut aiunt, labris, prima Anatomiae fundamen-
ta delibarent, perspectum cognitumque, cordis, hepatis, renum
aliorumque viscerum substantiam maxime solidam esse, eadem-
que corporibus istiusmodi mollibus et laxis, quae glandulas di-
cunt, omnino destitui, quibus tamen eadem a multis peraeque
tribuuntur. Nam uerba sexti capituli sine annotata dilucide pro-
bant, allegata viscera ex diuersis canalibus generis componi, non
autem viscera saltem, sed aliae partes, alia organa, ipsaeque glandu-
lae ex arteriis, uenis, neruis, lymphae ductibus et aliis tubulis
sunt contextae atque efformatae. Quis uero, his ita constitutis,
affirmabit, ubi uasorum uariorum congeries, ibi glandula; qui-
uis certe, ille etiam, qui rei medicae penitus expertus est, si mo-
do sanam habet rationem, et recto utitur iudicio, uidet et per-
spicit, quod hac methodo genus cum specie confundatur, nul-
la enim pars solida, excepta fibra simplicissima, nullum uas, nul-
lum organum, nullum uiscus, in tota machina, quocumque ue-
niat nomine, occurrit, quod ex uasis diuersis non compositum
sit. Nonne uena, arteria, uas lymphaticum, aliaque plura ex uari-
is lamellis membranaceis sunt constructa? nonne membranae
illae ex diuersis iterum fistulis et tubulis sunt coagmentatae? sum-
me dehinc necessarium, ut, ad euincendam glandularum in ui-
sceribus praesentiam, non modo uaria minora corpora ex uaso-
rum congerie constata demonstremus, sed peculiarem quoque,
qui glandulis competit et tribuitur, habitum externum et fabri-
cam ob oculos ponamus; illae enim, uti NVC K I V S (*) perhibet,
ex duabus membranis sunt compositae, quarum exterior ad-
modum tenuis, altera uero, eaque interior robustior et solidior
existit, reliqua, quae remotas has membranas, substantia, sequi-
tur, tota quanta fibrosa est; et cum hae fibrae, super quas exiles
rami

(*) Aehnograph. pag. 27.

rami arteriosi, uenosi et neruosi excurrunt, variis modis se interfecent, NUCKIUS, has glandulas muscosas appellauit, quae meliore rei conuenientia uesiculosae essent dicendae, quia, uti demonstrauit MALPIGHIVS, inter fibras modo descriptas, uesiculae exiles et pellucidae inueniuntur. En Domine Gohli, differentiam, quae inter glandulas et tomentosas arteriarum extremitates intercedit, cum existimes, (p) nil nisi nouum nomen a RYVSCHIO esse adductum, eoque istum, allaborasse, ueterum de glandulis dogma abolere.

Maius pondus in eorum argumento uidetur latere, qui ad secretionis animalis negotium, et necessariam huic destinatorum organorum, glandularum nempe, in uisceribus praesentiam confugiunt; separari enim in cerebro liquorem neruosum, in pulmonibus serum unctuosum, in pericardio peculiarem aquam, in hepate bilem, in renibus lotium, in testiculis semen, in utero eiusque uagina sanguinem menstruum, hoc autem, non nisi accommodatis organis, glandulis scilicet, perficere posse, statuunt. Cum itaque allegatorum secretio humorum in dictis uisceribus, uti unanimi Autorum Medicorum consensu constat, perficiatur, necessariam dehinc glandularum in uisceribus praesentiam demonstrare nulli uerentur. Ut uero taceam, me iam dictae obiectioni, in fine dissertationis epistolicae ad Gohlium datae, quae Anthropologiae ad Pathologiam applicatae praefixa est, abunde respondiisse, ita hoc saltem hic repetere fas atque aequum iudico, male hic glandulas ad perficiendum secretionis negotium supponi et desiderari, cum ipsae glandulae, si adesent, hoc nonnisi accommodatis uasis peragere possent. Concedamus aduersariis, melioris demonstrationis ergo, adesse glandulas, at enim uero, qua ratione eadem succos a se inuicem possunt fecernere? animam rationalem, hoc perficere, ais; uerum cur anima tam absurda et tam irrationalis

lis saepissime est, et per commemorata organa, impuritates, quae omnis generis morbos inducunt, tempestiue a laudabili-um succorum consortio, non fecernit atque excernit? cur eadem in diabete serum nutritium profundit, exhaurit et totius corporis tabem inducit? cur in *isxela* uias urinae secretioni atque excretioni, destinatas ocludit, et serum acre corpori noxium retinet? O egregium principium hypostaticum! a quo Tu Domine Gohli, Actis Berolinensibus Decade secunda, uolumine nono, pagina quadragesima octaua, secretiones deducis. En terror, inquis, immutat, cohibet et peruertit secretiones! terror, animi affectus; quid inde probas? nihil aliud, quam fabricam corporis succorumque motum, per mentis pathemata, ob intimum illius cum machina humana commercium, fuisse immutatum, et dehinc uel suppressam, aut deprauatam, uel auctam secretionem. Eo enim iure dicere possum, mentis actiones a machina dependere, et corpus esse animae directorem, cum, liene, hepate, pancreate, mesenterio, utero, aliisque abdominis uisceribus obstructis, aut alio morbo affectis, melancholiam et maniam, quam hypochondriacam et hysteriam dicimus, excitari, nec illa mentis mala prius abire, quam huius morbi origine, quae in mala succorum et organorum constitutione haeret, ablata, quotidie obseruemus. Sed relinquamus suaui haec somnia, atque uniuersale hoc ignorantiae Stahlinae asylum illis, quorum summus thesaurus in summa incititia est repositus. Si igitur in glandulis fit secretio, eadem nonnisi accommodatis uasorum in illis dispositorum poris tali materia iam imbutis perfici potest; adeoque glandulae succos iam secretos accipiunt, motuque suo, uti Perillustris DE BERGER (9), aeternum suspiciendus Academiae nostrae Senior, dilucide demonstrat, ulterius diuidunt; non igitur glandulae, sed tomentosae arteriarum extremitates, tum in glandulis, tum in uisceribus, tum in membranis aliisque partibus, dispositae, secretionis organum constituunt, alias certe peculiaria organa cribri-formia, qualia statuebat KERRINGIVS, glandulis attribuenda, uel

(9) Physiol. Med. cap. 6. pag. 116. ^{d. Jorh. 1774} (9)

uel certa iisdem affingenda fermenta; sanguinem enim, prouti in arteriis uenisque uehitur, glandulis immediate infundi, et ab illis uariae succos indolis et dispositionis separari aut praeparari, anatomicum glandularum examen atque autopfia dissuadet et reprobatur. Totum itaque secretionis negotium a discrepante pororum, quibus tomentosi arteriarum apices gaudent, diametro, et particularum segregandarum, ob figurae et superficiei similitudinem magis cohaerentium successione arcessendum. Ne uero in hepate urina, in renibus bilis, in cerebro lac, in mammis semen separetur, peculiari artificio mechanico a summo opifice prospectum; aliter enim se habent extremitates arteriosae in renibus, alia est earum fabrica in hepate. Ita, uti per-eleganter demonstrat RVYSCHIVS, (r) uasa conica a portae uena progredientia, et per totam hepatis substantiam distribu-ta in tenuissimos fasciculos, seu penicillos abeunt; in renibus e contra arteriae emulgentes per arcus tenuissimos, uisum fugientes, et non nisi oculo microscopiis armato conspicuos decurrunt, atque in glomeres contorquentur. In cerebro arte-riae carotides in congeriem uasculorum tomenti instar minuto-rum et mollissimorum, minima ui euanescentium explicantur et resoluuntur. Arteriae spermaticae testiculis humanis insertae, in subtilissimos eosque innumeros ramulos, et dehinc in capilla-menta tenuissima distributae desinunt. Aliter hoc modo fines arteriarum in liene, quam pulmonibus, aliter in pulmonibus, quam corde sunt formati et dispositi. Quis uero, his *αυτοψία* anatomica euctis et demonstratis, non crederet, negotium secre-tionis maxime simplex esse, atque ad idem, nec animae ratio-nalis directionem esse necessariam, nec Archaeum, nec glandu-las et fermenta in subsidium esse uocanda.

Nodus, qui a glandularum fautoribus ad soluendum proponitur, et Gordio expeditu ab iisdem difficilior habetur, iam
B 3 quoque

1. 122 (r) Thesaur. Anat., p. 39. 31. Thef. 1. Tab. 4. f. 3. Thef. 2. p. 38. Thesaur. 4. Tab. 1. Thef. 10. p. 19. item pag. 35. r. 38.

quoque extricandus uel discindendus est. Multi Medici celeberrimi, affirmant aduersarii nostri, MALPIGHIVS, STENO, BLANCARDVS, BIDLO, BARTHOLINVS, BOHNIUS, NVCKIVS, VERHEYNIUS glandularum in uisceribus praesentiam non statuerunt modo, sed nudis etiam oculis uiderunt, earumque necessitatem plurimis argumentis demonstrarunt. Allegatos Auctores glandularum in uisceribus praesentiam et necessitatem afferuisse, imo acriter defendisse, eorum scripta abunde docent; aut eandem in statu naturali ab illis uisus aliisque iterum demonstratas fuisse, nullus unquam perhibuit, nec cum ueritatis suffragio affirmare potuit; e contra in praeternaturali partium constitutione, aut naturali uisceris dispositione per coctionem immutata, corpora rotunda glandulis similia apparuisse, atque adhuc hodie in multis cadaueribus chronico morbo defunctis inueniri, res est notissima. Quis uero acquiescet argumento, quod a statu praeternaturali desumptum ad naturalis dispositionis demonstrationem affertur? Reliqua omnia argumenta, quibus glandulas in uisceribus adesse, imo earum praesentiam esse necessariam, euincere uolunt, eadem sunt, quibus in antecedentibus capitibus iam responsum, et ut iudico, satisfactum. Et ne aliquis putet, opinionem de structura uiscerum glandulosa, nouum MALPIGHII aliorumque recentiorum, uti communis fert persuasio, esse inuentum, HIPPOCRATIS scripta docent, qui non modo intestinis, uti iam capite quinto indicatum, sed cerebro etiam et renibus glandulas tribuit, *s)* ita de capite et cerebro loquens: *ἡ κεφαλὴ τὰς ἀδένας ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ἰκελον ἀδέν.* Eodem loco in renum descriptione occupatus haec de illis protulit: *ἔχουσι δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας, καὶ γὰρ ἔτοι κορῖσκονται πολλῆς ὑγρασίας.* Quis uero, cui ueritatis studium curae cordique, tantum HIPPOCRATIS testimonio eiusque autoritati tribuet, ut glandulis, quas uisceribus Diuus Celsus adscribit, nunquam uisis, earum praesentiam nihilo secius certam, i-
mo

(s) libr. de glandulis, confer. de hac re Sponius Aphor. nouis Sect. I. §. 28. et 29. p. 20. et 21.

mo necessariam esse, statuat. Nam hic discrepans mihi est a SOCRATE animus, qui, cum obscurum HERACLETI librum legisset, pronunciabat: *ἀ μὲν συνήκα, γενεῶσα, ὅμαι δὲ, καὶ ἀ μὴ συνήκα*: quae intellexi, proba sunt, credo et quae non intellexi. Haec enim res, de qua in praesenti lis mouetur, oculari inspectione innititur, et per *αὐτοψίαν* et demonstrationem anatomicam dirimenda; cum uero eadem contrarium doceat, minime hic cum Hippocrate aliisque glandularum fautoribus sentiendum: *ἰδοὺ ῥόδος, ἰδοὺ πῆδημα*: en, Domine Gohli, hic rhodus, hic salta! ad haec responde, uti iam antecedenti scripto abs Te desideravi atque expectavi, nec amplius, uti allegato loco fecisti, glandulas conglobatas, conglomeratas et apices arteriarum tomentosos confundendo, statum controuersiae peruerte.

XI.

Nam quo minus in falsa, qua delusus fuisti, persuasione, perfistas, perpende, quaeso, Domine GOHLI, ea, quae glandularum, tam conglobatarum, quam conglomeratarum et demum apicium arteriosorum essentiam constituunt. Haec antecedentibus capitibus, tertio, quarto, quinto, sexto, octavo et nono adducta et demonstrata inueniuntur; ex illis, Domine GOHLI, si eadem cum attentione legis atque intelligis, dilucide perspicias, quod non, uti perhibes, (1) glandularum conglobatarum et conglomeratarum fabrica et ratio formalis atque essentialis in solis uasculorum extremorum tomentis consistat, sed maximum inter utraque adsit discrimen. Cur enim conglobatae simplices, et conglomeratae compositae dicuntur? Nihil praeterea per exempla a thymo et testiculo desumpta obtines aut euincis; thymum, ais, esse glandulam, concedit et asserit RYVSCHIVS; quid inde? si glandula est, pergis, determinandum, an conglobata, uel conglomerata? ad conglomeratas uulgo ubique referri affirmas, eum tamen thymus uasorum, non glandularum minorum
et

(1) Dec. 9, Act. Berol. Vol. 9, p. 62, 63, et 74.

et simplicium fit congeries, sed quae et qualis est haec methodus concludendi, quia thymus a veteribus fuit appellata glandula conglomerata, et quidem *καταχρηστικῶς*, quia idem nomen tribuit thymo: RYVSCHIVS, ergo glandulae conglobatae et conglomeratae unum idemque sunt, et eadem gaudent fabrica, ergo hepar, lien, aliaque viscera non glandulis modo sunt instructa, sed conglomeratarum etiam glandularum titulo insignienda? Similiter feres habet cum testiculis, de quibus, quod iidem verae sint glandulae conglobatae, et ab omnibus ac singulis et a meipso pro iidem habeantur, Tu, Domine GOHLI, cum ignoratione haud leui rei anatomicae et verae testiculorum fabricae affirmas; si legisses REGNERVM de GRAAE (u) et FRANCVM de FRANCENAY, (x) si detectam ab illis genuinam testium structuram examinasses, aliter forte sensisses et scripsisses. Nec in thesibus, quas ex Anthropologia mea adducis, Tuo errori, uti putas, patrocinium est constitutum, cum vero praesertim ad thesin decimam quartam, capite uigesimo primo annotatam prouoces, accuratio illius indagatio instituenda, ibi autem sequentia leguntur uerba: desideramus hinc quoque glandulas, quas GALENVS, THEOPHILVS, AEGINETA, CELSVS, MVNDINVS, VESALIVS, RIOBANVS, BARTHOLINVS, LAVRENTIVS, HIGMORVS, FALLOPIVS, WARTHONVS, PÉYERVS, HARDERVS, testiculis attribuunt. Sin uero cuidam placet, glandulam appellare, partem sphaeroideam, uasculosam et membranosam, haud recuso, totum testem glandulam uocare, negans dictae parti adscriptarum glandularum praesentiam. Ex his, quae modo allegavi, uerbis, GOHLIVS demonstrare gestit, me testem pro uera glandula conglobata habere; uerum enim uero, hic minime glandulae definitionem, uti GOHLIVS perhibet, dedi, sed asserui saltem, quod testis in gratiam eorum, qui per glandulas corpora rotunda et uasulosa intelligunt, glandulae eaque spuria possit appellari; nam allegata thesis cum antecedentibus et sequen-

(u) lib. de Organ. Genital. cap. 11. p. 174.

(x) Saryr. Med. p. thes. 2. p. 24. 85. et 26.

quentibus collata perspicue demonstrat, quod testiculi sint congeries subtilissimorum tubulorum nervosorum in glorium quasi conuolutorum, et hac de causa ex catalogo uerarum glandularum excludendi, quanquam abusuue, ex quorundam mente, glandulae dici queant.

XII.

Ac si etiam ea omnia, quae proposuisti, essent certissima, si quoque testiculi genuinae essent glandulae, his tamen uerarum glandularum in uisceribus praesentiam nunquam demonstrabis. Talia corpora non modo uisceribus tribuit, sed eadem etiam, ac si uidisset, iconibus BIDLOYS in magno suo opere anatomico expressit, cum tamen nullus unquam in statu naturali, uti ipse MALPIGHIVS fatetur, neque nudis, neque microscopio armatis oculis glandulas obseruare et detegere poterit. Immerito igitur abs Te, Domine GOELLI, sequentem quaestionem moueri, existimo, cur RYVSCHIVS, agnoscendo glandulas conglobatas, repudiet conglomeratas, cum conglomeratae sint congeries conglobatarum, et sic inuicem mutua relationem habere debeant? O egregium et maximi momenti problema, ad quod soluendum Oedipo opus est! Nonne, si glandulae conglomeratae ex multis minoribus conglobatis componuntur, conglobatae, hoc est, talia corpora, quae in sine capitis octauae descripti, in conglomeratis debent adesse; quis uero, his in hepate alioque simili uiscere deficientibus, ad glandulas conglomeratas eadem referet. Ac RYVSCHII mens non est, glandulas conglomeratas penitus negare, sed ille saltem eorum repudiat dogma, qui uiscerum substantiam ex uasis et glandulis componi, statuunt, cum idem contrarium, nempe substantiam mereuasculosam, ope iniectionis, canalibus materia ceracea repletis, ob oculos ponat et demonstrat. His uero in aprico positis, nescio, qua ratione homo sana mente praeditus possit statuere, uiscera ex glandulis componi, ac glandulas conglobatas et tomentosas arteriarum extremitates unum idemque esse, et differentiam, quae inter dictas partes constituitur, in solo uerberum

C

rum

rum lusu consistere. Scripta MALPIGHII, STENONIS, NUCKII et WARTHONI, qui ex professo de hac materia egerunt, ut legas, et distinctum Tibi de glandularum fabrica et differentia, conceptum formes, necessarium est. Sed quid abs Te desidero, impossibilia certe, nam cum, uti ipse ingenue fateris, non queas penetrare, qua ratione, per iniectioes perbelle inuenta uiscerum fabrica, eaque ad oculum monstrata, negotium secretionis humorum possit procedere, multo minus genuinam glandularum fabricam atque earum discrimen addisces.

XIII.

Certius apparet fundamentum atque experimentum, quo niscus BIDDLEVS glandulas in naturali cerebri statu demonstrare annisus fuit; canum aliorumque animantium cerebrum bene constitutum una cum oleo therebintinae coxit, coctione absoluta corpora rotunda, eleuata, partibus, quas glandulas dicunt, similia, ostendit. Antequam uero hic certi quid affirmemus, qualem effectum coctio, cum primis cum oleo therebintinae peracta in cerebri substantia praestet, perpendendum; magis enim eminent turgentque feruentis adiumento aquae et olei dilatati, inflati, et repleti apices arteriarum earotidum tomentosi, iique succo calido et oleoso infarcti glandulas mentiuntur. Non sufficit uero adesse corpora rotunda, eademque oculis patere, sed demonstranda in illis ea, quae glandulis a MALPIGHIO tribuitur, et quam antecedentibus capitibus delineauit, structura. Melior et rationi magis consentanea est RYVSCHII sententia, qui instituta, in uasis cerebri, succorum uariis coloribus praedictorum iniectioe, et omnibus canalibus repletis, totam cerebri substantiam uasculosam esse, omnibus glandulis destitui, ac liquorem, qui a ductibus, quos nutrit rigatque, nerueus dicitur, arteriosorum ministerio apicum fecerni, ob oculos posuit.

XIV.

Nec aliter idem cum negotio secretionis in pulmonibus, pleura, corde, pericardio, oesophago, uentriculo, intestinis, uaginali

ginali testium tunica, utero, uesica urinaria, hepate, cystide fel-
lea, liene, renibus, aliisque partibus, est comparatum, quibus
GOHLIVS pluris aestimans auctoritatem MALPIGHII, quam
RVYSCHII demonstrationem anatomicam, glandulas tribuit, po-
tius affingit. Non autem duntaxat tomentosae arteriarum ex-
tremitates cum glandulis confunduntur, sed frequentissime et-
iam papillae nervosae in partium superficie apparentes et pro-
minentes, multis, glandulas ibidem statuendi, ansam dederunt.
Hoc luculenter exemplo sic dictarum glandularum miliarium,
subcutanearum, quarum inuentor STENO dicitur, demonstrari
atque illustrari potest. Multi et RVYSCHIVS ipse olim in ea,
eaque firmissima fuerunt persuasione, ueras sub cute glandulas,
sudoris secretioni atque insensibili transpirationi destinatas latere;
at cum modo memoratus Anatomicorum Princeps, uasa sangui-
fera in binis cruribus tam felici successu repleret, ut undique
rota eorum superficies prae innumerabili uasculorum cera rubi-
cunda refertorum multitudine ruberet, nullas glandulas subcuta-
neas, plures e contra papillas nervosae, albicantes, in obtusum
cleuatas apicem, et pilis enatis originem praebentes uidit atque
annotauit. His demum perspectis, exploratis et demonstratis,
RVYSCHIVS subiungit: fateri cogor, me ipsum olim et saepe,
credidisse non modo, sed et scriptis asseruisse, glandulas hasce cu-
taneas esse, sed magis id egi praeceptis et abreptis auctoritate o-
mnium fere Anatomicorum, quam ueris experimentorum do-
cumentis.

XV.

Haud paucos quoque in illum manifestum errorem induxe-
runt sacculi adiposi, seu receptacula pinguedinis, sub cute,
uti Cl. BOERHAVE demonstrauit, haerentia, quae, quando ab
aggesta atque accumulata materia pingui crassiore intumescunt,
protuberant, et in uariae tubercula indolis degenerant, corpora
glandulis similia oculis nostris exhibent. Hac de causa ipse RVY-
SCHIVS 7) fatetur, quod inter cuncta argumenta, subcutaneas

C 2

gland-

(7) Aduers. Med. Chir. Dec. 1. obseru. 3. pag. 10.

glandulas statuendi, nullum applausu dignius occurrat, quam illud; quod a tuberculorum uaria materia refertorum, quae toties sub cuticula ex ipsa cute se eleuant et protuberant, praesentia, desumitur. Spuria dehinc atheromata, melicerides et steatomata generari obseruamus, quibus apertis et sectionis adiumento remotis, nihil praeter folliculum, quod ad glandulas pertineat, deprehendimus, manifesto indicio, uesiculas horum tuberculorum, esse illa ipsa receptacula, quae materiae pinguis collectioni et asseruationi destinata, quandoque ob illius copiam et condensationem in maiorem molem exerefcunt.

XVI.

Non absque sufficiente ratione dico, spuria steatomata hoc modo produci, cum folliculus, in quo materia sebacea inclusa continetur, dicto tuberculo non propria, sed aliis partibus communis sit; quod probe tibi, Domine G O H L I, inculcandum, quia, uideo, eum, quem habes de steatomatibus conceptum, admodum confusum esse. Euoluas tum ueteres, tum recentiores Chirurgos, omnes unanimes consensu, essentialia steatomatum signa, tum a folliculo, quem proprium illis dicunt, tum ab inclusa materia sebacea deducunt. Confundis ita maximopere Dn. G O H L I, steatomata cum omnis generis tumoribus, dicens: *a*) quod eadem per uascula subcutanea cum reliquo corpore sint continua; nonne hoc de omnibus tumoribus, qui toto coelo a steatomatibus differunt, dici potest? et qua ratione dicere possum, folliculum huic exerefcentiae esse proprium, quando idem cum aliis intimum habet commercium Alterum steatomatum signum, a nutritione, quam per internam, ope uasorum factam succorum distributionem fieri, asseris, desumptum. Sed cum ne quidem genuinam significationem, quam uocabulum exerefcentia obtinet, perspectam habeas, et modo exerefcentiam appelles idem, quod cum parte, in qua reperitur, continuum, *b*) modo polypos ad earum classem referas, qui cum partibus nequitquam continui sunt, quiuis Tuam tum

a) Act. Berol. Dec. I. Vol. 9. p. 33.

b) Lib. cit. p. 30. sub *

inscitiam, tum absurditatem animaduertit. Nec operae pretium, unicum adhuc addere uerbum, cum ad amulsum doctrinam excrescentiarum cystlicarum ETTMULLERVS *c*) explicauerit. Aliena enim haec et longius remota sunt a scopo nostro, cum alia penitus praesentis controuersiae sit causa; Tu quippe, Domine GOHLI, affirmas: nullos in arteriarum principio polypos posse generari; ego uero asserui et constanter adhuc assero; eadem ratione, uti steatomata in dicto uasorum genere producta fuerunt, et polypos ibidem posse produci. Adfuisse in aortae principio allegatas excrescentias, atque easdem ibidem genitas fuisse, nostra demonstrat obseruatio; maiorem adhuc excrescentiam in dicto canale excitatam haecisse, RUYSCHIVS *d*) docet; ualuulas et ipsam substantiam arteriarum, mox circa exortum e corde, in cartilagineam, ossream, et lapideam substantiam transmutatam fuisse, passim ex historis medicis discimus *e*); imo polypos ipsos in aorta inuentos et genitos fuisse ALEXANDRI KNIPSMACOPPE epistola ad CAROLVM PATINVM exarata confirmat. Sed spurium hunc polypos appellas, propriam iterum turpitudinem et inscitiam prodens; spurius enim, sanguis coagulatus, qualem, spiritu uirioli in uenas animantis iniecto, impetramus, dicitur, uti per-eleganter idem IOH. MAVR. HOFFMANNVS *f*) explicat. Haec uero, qua usi fuimus, argumentandi methodus, Tibi admodum displicet, perhibenti, polypos hoc modo cum steatomatibus confundi. Sed, num Tuam stupiditatem uel impudentiam accusare debeam, dubius omnino haereo? Quod accuratam distinctionem polyporum et steatomatum suppeditauerim, ipse in Actis Berolinensibus fateris, et propriis meis uerbis probas. Quis autem confusionis aliquem arguet, quando diuersis excrescentiis unum eundemque locum natalem tribuit? nonne, uti Tibi iam in dissertatione epistolica Anthropologiae praemissa indi-

C 3

caui,

- c*) Oper. Med. Tom. II. Chir. Med. Membr. VIII. p. 1242.
d) Obseru. Anat. Chir. Cent. Hist. 37. p. 50.
e) uid. Bartholinus Cent. I. Hist. 50. Misc. Nat. Dec. I. A. 3. obs. 282.
 Ruychius obs. An. Chir. Cent. hist. 69. p. 89. et 90.
f) Disquis. Corp. hum. An. Pathol. Specim. 12. §. 18. p. 178.

caui, uno eodemque loco, steatomata, melicerides, polypi, calculi, aliaeque plures huiusmodi excrementariae possunt generari? nonne eadem, tum in corde, tum in cerebro, tam in arteriis, quam uenis fuerunt inuentae? Cum allegatum exemplum Tibi cognitu adhuc difficile sit, uti ex tua responsione elucescit, magis perspicuo Tibi succurram; hoc itaque modo, si assero, GÖHLIUS et canis in uno eodemque lecto decumbere et commorari possunt, quis dehinc regeret, quod GÖHLIUS cum cane a me confundatur? eadem ratione nullus cum sanae rationis suffragio affirmare potest, quod, dum statuo, polypos pariter et steatomata in aortae principio posse generari, utraque excrementaria species inter se confundatur, ut iam silentio transeam, plures easque satis praegnantibus rationibus, quibus Tibi iam responsum, ne crambem decies coctam, laudabili Tuo more proponere uidear; nam hoc Tibi admodum familiare, rem iam penitus exploratam, multoties repetere, quo dum Tibi desunt solidiora, aliquid nihilo secius dicas; praeterea regiam deserens uiam nullum tenes ordinem, praecipua momenta ne attingis quidem, sed inani laceffendi pruritu incitatus modo haec, modo illa oppugnare allaboras, insistentium eorum uestigiis, qui suarum rerum minus gnari ad diuersa ignorantiae asyla confugiant, et imperitis facum obducere student.

XVII.

Hoc, si non aliunde constaret, ex eo abunde demonstrare possum, dum inficias ire gestis, quod ex una eademque materia, tum polypi, tum steatomata possint generari; nam siue principium rationale has excrementarias formans constituam, siue earum originem a causis mechanicis et mere materialibus deducam, non perspiciere queo, quid impediatur, quo minus ex materia sebacea, tum corpus rotundum membrana propria inclusum, tum fibrosum et multis radicibus, tanquam pedibus instructum gigni queat; polypus enim, excrementariam filamentosam ex quauis materia productam denotat, uti ipsa huius uocabuli origo et genuina significatio innuit. Quod quoque IOH. MAVR. HOFFMAN-

NVSg) sequentibus usus corroborat; ad haec cor praeternaturalia etiam contenta sensui uisus exhibet, inter quae saepius obuenire solet polypus, concrefcentia mollis, tenax et uiscosa, uariae formae, modo aequalis et obscure fibrosa, lardo tenaci, albumini inspissato, aut medullae ossium coctae similis, modo filorum multorum uario ordine inuicem superinductorum, aut membranarum plurimarum se inuicem, uti pelliculae cepayum inuoluentium specie conspicua, plerumque oblonga et teretia, rarius globosa, in exiguam aut magnam longitudinem extensa. Nec sufficit, abs Te negari polyporum sebaceorum existentiam, cum existimes, pituitosos pro sebaceis male fuisse habitos, sed ipsemet facteris, quod hi polypi externam speciem lardum fracidum uel pinguedinem lucidam referentem habeant; similis certe est materia, quae in steatomatibus reperitur, non enim perfectum sebum, sed similem sebo materiam in sacculo inuenimus; euolue modo, Domine GOHLI, autores, qui de his scripserunt, uberior Tibi informatio, qua maxime eges, subministrabitur. Admodum debilis quoque est ratio, qua suffultus polypis sebaceis pituitosos substituis, materiam enim, ais lardum uel sebum referentem, si aeri exponatur, exarescere, instar mucii screatu proiecti; egregium certe experimentum! nonne quotidie obseruamus, omentum aliasque pinguiore partes in aere suspensas, eadem quoque ratione aridas et rigidas euadere; deneganda hinc, ex GOHLII mente, his pinguedo, eiusque loco mucus illis attribuendus? nonne quotidie in Chirurgia obseruamus, quod sic dicta steatomata, sectionis ope ablata, eadem pariter methodo exsiccentur? nonne hoc modo dictae excrementariae et sebacearum catalogo essent delendae? Vide et perpende, Domine GOHLI, quam elegans, quam ingeniosa, quam solida sit Tua argumentandi ratio. Cum haec omnibus et ipsimet Tibi sint in confesso, nihilo secius urges, abs Te nunquam uisum esse polypum sebaceum, nullamque Tibi notam obseruationem, illius existentiam probantem; aut qualis fuit

g) Disquis. Corp. hum. Anat. Path. Specim. 12, §. 17. p. 176.

fuit polypus, cuius Actis Berolinensibus *b)* sit mentio? omnibus penitatis circumstantiis, sebaceum fuisse, cognoscimus. Et praeterea, si Tibi adhuc huiusmodi obseruatio nondum cognita perspectaque, si Tu huiusmodi polypum nondum uidisti, ergo nulli unquam in corpore humano inuenti fuerunt, atque eorum generatio impossibilis est, tua certe ignorantia non simul aufert rei existentiam.

XIIII.

Ea, quae iam commemorata, abunde docent, Te utique in necessariis Medicinae dogmatibus hospitem esse, restant adhuc multa, quae probant, Te omnis studii elegantioris omnisque Philosophiae expertem minus sufficientes uires ad controuersias solide dirimendas possidere. Si omnia perquirere uellem, Augiae certe stabulum mihi esset purgandum; tuum enim scribendi genus tam abiectam, tam fordidum, ut eodem epistolae obscurorum uirorum merito angeri atque illustrari possent. In huius rei testimonium adduco ea, quae Actis Berolinensibus *c)* tum ex meo, tum ex tuo allegas scripto, ibidem enim de polyporum ex uenis in cor et ex corde in arterias deriuatione disserens his uteris uerbis: *ich halte aber dawor, der in uenis gefestete polypus, sey durch einen effect der saugenden Bewegung wo lost gerissen, und mit dem Zuruck stießendem Blute sub diastole auch Zuruck geschluffet, und mit dem wiederfortstießendem, sub systole cordis vor die arterien gerathen.* Hic ad tria respiciendum, polypi primum a uena per ramos cum illius tunica cohaerentis auulsionem, eiusdem deinde ad cor in diastole constitutum cum sanguine deriuationem, et tandem polypi ex corde systolen exercente in arterias propulsionem illarumque obthurationem. Quanquam haec sedulo obseruauerim in dissertatione mea de steatomatibus, nihilo secius, allegato loco et pagina Actorum Berolinensium perhibes, quod uel absurdissima Tibi imputare uelim, cum tamen tam absona ne quidem excogitari possint,

b) Dec. I, Vol. IV. p. 66. et 67.

c) Dec. II, Vol. 9. p. 40. et 41.

possint, quam quidem committis, uel me non intelligere eorum, quae iam adduxi, uerborum sensum; mirum mihi plane non uidetur, quod hac loquendi formula utaris, cum, uti iam antecedenti scripto Anthropologiae praemisso demonstraui, ne quidem pronominis, hic, haec, hoc, significationem, intelligas, multo minus assequeris, quis sit genuinus uocabuli, separare, sensus; nam polypos a uenis, quibus affixi erant, auulsos, uel solutos, uel, uti egomet locutus sum, separatos, (quia auulsio absque separatione non fieri potest,) per sanguinis motum ad cor in diastole constitutum deriuari, et per eiusdem systolen in arterias protrudi, atque easdem occludendo, et circulum sanguinis sufflaminando, repentinam mortem inducere, ea, quae supra ex Tuo tractatu, allegaui, uerba, luculenter demonstrant. Cum igitur, iuxta propriam confessionem, haec non queas penetrare, hoc genuinum meum est consilium, ut ludi puerilis moderatorem adeas, qui Tibi uerba mea, secundum regulas Grammaticae artificiales resoluendo atque explicando, quis sit uerus eorum sensus, Te doceat.

XIX.

Satis nunc demonstrata glandularum in plurimis uisceribus absentia, et euicta polyporum in arteria aorta praesentia et generatione, reliqua, quae simul, (quo paginas replere possent,) sub censura GÖHLIUS uocauit, examinanda. Primo autem a me probandum, quod STAHLIUS Anatomiae culturam respuat, sibi contradicat, et animae plus, quam decet, attribuat. Quod STAHLIUS Anatomiae studium contemnat et dissuadeat, docent ea, quae in Praefatione Anthropologiae saepius iam allegata, ex dicto auctore *k*) adduxi; nam si Anatomiam inter eas res refero, quae e Medicina arcendae; si, uti ipsa STAHLII uerba se habent, nego, quod ex uniuersa structura et textura partium organicarum quicquam subsit, quod uere ad Medicum pertineat; si nego, quod talis cognitio anatomica partium, medico ad scopum medendi, restituendi, reparandi, praeoccupandi et refarciendi, eximiam utilitatem

D

litatem

k) Tr. de Alienis e Medicina arcendis p. 18.

litatem afferat; nonne hoc modo aspernor anatomiam? nonne hac ratione Studiosos Medicinae ab illius cultura auoco, quod certe minus necessarium, cum iam plures illius taedio occupati teneantur, unde quoque causa in promptu est tam eleganter elaboratarum et solidarum relationum medicarum, tyrone penitus indignarum, quas multi STAHLII sectae addicti Facultatibus Medicis transmittunt.

XX.

Hoc de omnibus STAHLII affectis minime dictum uolo, nam duplex eorum genus occurrit, alii enim commodi et promotionis causa, quanquam rem melius sciant, in scriptis eorum cum illo faciunt, in medendo autem ducem rationem atque experientiam, sequentes, ab eodem dissentiant; alii uero omnium rerum genuino Medico scitu necessariorum imperitia laborantes, in reddendis morborum et sanitatis causis, ad animae in corpus potentiam, commune illud ignorantiae medicae asyllum, confugiunt. Ad quam uero classem Tu Domine GOHLI, sis referendus, tuae electioni atque aliorum iudicio relinquo. De hoc saltem enodando occupatus ero, ut ulterius STAHLII in Anatomiam odium, et hic commissam contradictionem ob oculos ponam. Haud recte tuas tueris partes, dum in defensione STAHLII Anatomiam respicientis, ad illius dissertationem de uena portae porta malorum confugiens asseris: ex eadem constare, Anatomiam a STAHLIO non contemni, potius commendari, cum idem, eo, quem adduxi, loco, saltem anatomiam curiosam et circa minima uersantem intelligat. Ast legas et examines uelim, Domine GOHLI, ipsa STAHLII uerba, dicentis: quod ex uniuersa structura (non hic fit mentio curiosae et minima rimantis anatomiae, sed de fabrica corporis in genere differit STAHLIUS,) structura inquam, quicquam subsit, quod uere ad Medicum pertineat; nonne ad uniuersam structuram etiam uenae portae fabrica et mira illius per hepar distributio referenda? nonne, si ex uniuersa structura nihil subsit, quod ad Medicum pertinet, idem quoque de uena portae et illius examine anatomico pronuntiandum? nonne, uice uersa, si uenae portae notitia

titia eximium usum Medico praestat, idem emolumentum a reliquarum partium cognitione anatomica expectandum? nisi quis uniuersale ignorantiae medicae asylum in uena portae obstructa, aut alia ratione laesa, constituere uellet. Quomodo uero haec duo contraria conciliari possunt: 1) quod cognitio anatomica totam respiciens machinam humanam, uti STAHLIUS loco adducto loquitur, nullam eximiam utilitatem Medico afferat; 2) quod uena portae anatomiae adiumento examinata et perspecta plurimum, tam ad cognitionem, quam curationem morborum contribuat; manifesta certe contradictio hic a STAHLIO committitur. Praeterea, cum tantopere praesudicio autoritatis Stahlianæ quali fascinatus sis, ut praeter τὸ ἀντὶς ἔφα, nihil scias, nec uerearis pronunciaré: Te nullum legisse scriptum, quod contradictionibus non sit refertum, exceptis Stahlianis. Perpauca forte, aut nulla legisti, et legens eadem non intellexisti. Quod STAHLII scripta attinet, praeter illam, quam modo commemorauimus, plures adhuc contradictiones ex illis tibi suppeditabo, ita ut admodum facile sit, nugas haec ex ipso autore refutare. Ita satis superque notum, quod STAHLIUS ab anima, tanquam corporis inspectore et direttore, omnes actiones, tam naturales, quam praeternaturales deducat; cum uero eidem atque illius affectis obiectis formaretur, quomodo anima corporis actionibus, quarum penitus ignara est, praesse, eademque gubernare posset, uario modo ex his difficultatibus se extricare allaborauit, modo affirmans: animam motuum uitalium consciam esse, modo ipsi eandem notitiam penitus denegans, omnia, inquit STAHLIUS, 1) quae in uitalibus actibus, ne dum animalibus recte geruntur, motu geri agnosco, illam uero insitam omnino arbitror notitiam, quibus rebus gerendis ipsa destituta sit, et ad illas gerendum necessaria facultate instructa, iam, si energiae motuum conscia, quod certe est iudicii obiectum, non potest ignara esse proportionis inter energiam motus et habilitatem subiecti motu efficiendi seu motus et mobilitatis. Quam pa-

D 2

rum

1) Sciamachia (uere tali, quia nil nisi inania continet uerba,) pag. 190.

rum autem sibi ipsi constans sit STAHLIVS, ex pluribus locis scriptorum eius, quae antecedenti opinioni omnino contraria sunt, constat; nam ita idem sterilem appellat *m*) obiectionem; quod ratio humana horum actuum aequae ac effectuum sibi nihil conscia sit, cum satis constet, eandem etiam in notoriis suae directionis negotiis de modo agendi aut fiendi, nihil omnium cogitare, siue sibi praefigurare. Alio denique loco, *n*) quam parum, inquit, haec difficultas obstat ipsi ueritati facti, colligi et cognosci potest ex his rationibus; quod anima nullius rei conscia esse possit, praefiguratione phantasiae, aut recordari seu meminisse, (phantasia iterata) nisi talium, quae figurationes crassiores et locales crassiores motus subeunt: quales autem tam partes tenerrimae, per quas motus procedit, quam actus ipse motus, qui in has inducitur, non admittunt, aut illis quadrant et respondent. Non modo hic sibi ipsi contradicit STAHLIVS, sed etiam sanae rationi repugnantia proponit. Quis, dum ratiocinatur, bona a malis se iungit, aliquid desiderat, uel auersatur, quod anima tunc sibi non sit conscia, cum ueritatis suffragio asserere potest? Quis non in semetipso experitur, haec absque crassa praefiguratione fieri. Concedamus etiam, quod tamen ab ipsius rei genio abhorret, animam nullius rei sibi consciam esse, nisi illius, quae figurationes crassiores et locales crassiores motus admittit et subit, quid, quaeso, impedit, quo minus et idem in canale alimentorum, cerebro, corde, pulmonibus, hepate, aliisque uisceribus fiat, adeoque motuum in illis partibus euenientium anima conscia reddatur? reperiuntur hic pariter nerui, sensus instrumenta, adest succorum ad neruos allidentium motus, nihil penitus, quod ad hoc negotium requiritur, deest, ubi iam haeret animae potentia? ubi insita illius notitia? ubi prudentia actionibus uitalibus prospiciens?

XXI.

Quo igitur applausu, quo rationis suffragio, cum inscia, imo inuita anima, circulatio sanguinis, secretio animalis, aliaque actio-

m) Dissert. de frequent. morb. in corpore humano praec. brutis th. 96. p. 34.
n) Sciamachia. p. 105.

actiones vitales fiant, dicere possum, quod eadem sit principium agens, corpus, tanquam mere passivum, formans, formatum, tam in sano, quam morbofo statu dirigens. Hanc virtutem nihilo fecit animae STAHLIVS cum coecis illius affectis tribuit; si vero generationis, nutritionis et totius sanitatis negotium consideramus; si morbos, eorum originem, sedem, causam materialem et methodum medendi examinamus, quam iniurius in artem salutarem; STAHLIVS sit, satis perspicere possumus, mihiq; ipsi multis exemplis misere ab eodem curatarum febrium innouit. Obiicitur uero, qua ratione corpus absque direttore formari, formatum conseruari queat? unde STAHLIVS expressis uerbis asserit, quod anima generationem corporis suscitet et absoluat; sed quis adest in plantarum et arborum germinatione et suscitatione architectus? quis praestit negotio generationis in gallinis aliisque brutis? cur semine uirili male constituto frustra suscipitur coitus, fortasse anima tale uehiculum auerfatur? quid impedit generationem, quando glandulas proflatas erosas sterilitas sequitur, in illis forsitan partibus Stahlia refedit Natura, atque iisdem destructis, simul corruptionem passa est? cur deficientibus ouulis maturis, generatio non procedit? quomodo potest sterilitas per remedia curari? unde habet anima notitiam corpus construendi, cum eadem organis destituta, nullam ideam, nullum conceptum de ulla re sibi formare queat? ubi manet anima, utero, cum liquore genitali uirili, communicata, quando ouula uera et matura defunt, aut eadem ad uterum, ob tubas Fallopias coalitas, non deuolui possunt? fortassis anima de illarum rerum defectu iam habuit praegestum & domi mansit, aut nihil inueniens, ex quo hominem construere posset, matris animae suppetias tulit. Et de nihilo penitus est STAHLIVS argumentum a primi creatione hominis desumptum; nam, ut taceam, ab eiusdem constructione ad posterorum productionem non esse concludendum, quia illud opus mere diuinum immediatum, hoc autem mediatum; ut porro taceam, hic eam facultatem in hominum productione animae tribui, quam exeruit in prima creatione DEVS, hoc praecipue attingere atque examinare fas est aequum duco, quod STAHLIVS perhibeat, cum commu-
nicata

nicata anima, etiam uitam sua sumfisse primordia; licet concedam, per $\tau\theta$ חַיִּים animam hominis rationalem intelligi, quid inde? nonne iam constructus erat homo, et omnes partes iam formatae? praeterea fide haud dignum, antea machinam mere immobilem, uel meram statuam adfuisse, iam aderat circulatio sanguinis et uita uitalis, quo uero et uitam rationalem agere posset homo, Creator omnipotens spiritum perfecta prudentia imbutum suggererat, qui praeslet actionibus oeconomicis et politicis. Ingenue fateor, nullam adhuc profutare de generationis negotio opinionem, quae mihi satisfaceret, interim tamen inter eas omnium uilissimam et approbatione nulla dignam STAHLIANAM esse hypothelin, ex antecedentibus satis liquet. Generatio opus est admirandum, benedictioni diuinae in acceptum referendum, quod pie potius reuereri, quam audacter argutari decet, ita, ut merito cum Iobo θ) exclamare teneamur: manus Tuae, (*non Stahliana Natura*), fecerunt me et formarunt me totum in circuitu. Nonne sicuti lac mullisti me, et sicut caseum me coagulasti, pelle et carnibus uestisti me, ossibus et neruis compegisti me.

XXII.

His in aprico positis, superuacaneum duco, multis argumentis animae impotentiam in gubernandis, emendandis et conseruandis actionibus uitalibus demonstrare; cum enim iam, euctum, quod eadem nullam insitam, de commemoratis corporis functionibus habeat notitiam, atque earum penitus ignara sit, hoc praesertim maxime absonum, et tum a sana ratione, tum ab experientia longissime remotum iudico, quod STAHLIUS animae, tanquam principio rationali, actiones a ratione maximam partem alienas tribuat. Hic tantopere idem titubat, ut iam cum ratione, iam sine eadem, animam, corporis actiones administrare, pronunciet; nec ueretur asserere, quod anima motus uitales, quam eosdem cum ratione non fulcipiat et perficiat, irrationally tamen non dirigat. ρ) Eandem sententiam Tu quoque fo-

θ) cap. 10. u. 8. usque ad 10. conferatur quoque Epist. Pauli ad Corinthios I. cap. 17. uers. 38.

ρ) uid. Stahlus Physiol. p. 218.

ues, Domine GOHLI, ubi anima, dicens, q) ab actibus rationis abstracta vitali oeconomiae unice prospicit, omnia suo ordine, suo loco, suo tempore, decenter et pacate agit, ut ipsa sibi multoties sine Medico sufficiat ad obtinendum praefixum finem. Consideres, quaeso, coecitatem et dementiam, in qua versaris, sine rationis adiumento omnia ab anima sapientissime peragi, affirmas, cum tamen paulo inferius perhibeas, quod eadem ex arbitrio, causum, petechias, hecticam et similes morbos inducat; indices mihi uelim, qualis hic ordo animae, omnia suo loco, suo tempore, decenter et pacate agentis? ubi nam ratio animae, forsitan certae parti eandem mutuo dedit, quo suas actiones eo melius perficere possit? et quomodo anima abstracta ab actibus rationis omnia suo ordine, suo loco, suo tempore, decenter et pacate, hoc est, prudenter, agere potest? Perinde est, si dicerem, GOHLIVS delirio laborans sapientissime quaeris instituit et perficit. Vbiq; hoc modo in STAHLII et Stahlianorum scriptis animae prudentia in gubernandis actionibus vitalibus extollitur, praecipue laudatur eiusdem intentio plethoram inducens, iam inductam haemoptysi diminuens, atque ab omnibus unanimi affirmatur consensu, animam consilio prudentiae plene hic operari. Si itaque adhibita praemeditatione, ex arbitrio, has illasque causas morborum, ipsosque morbos excitat, uel anima ipsa, quicquid agit, nec percipit, nec intelligit, uel rationem amittit, aut mutuo dedit, uel Medicae uestigijs meliora uidentis et probantis, aut deteriora frequentis, inhaeret. Mirandum sane, quomodo homines sana ratione praediti tam absonas opiniones fouere, proponere et defendere, atque alios conuictis lacerare possint, qui hasce quisquillas, non tanquam oracula, suspiciunt. Primum excitat anima, ex mente Stahlianorum, Plethoram, uariorum et gravissimorum causam morborum, deinceps eadem ad sanguinis abundantiam diminuendam, et symptomata exinde metuenda praecauenda, sanguinem per motum tonicum in maiori copia ad pulmones propellit, uasa disrumpit, haemoptysin excitat; cur hic

g) Acc. Berol. Dec. II. Vol. IX., p. 60.

Natura Stahlianæ fluxum hæmorrhoidalem non procurat? cur eundem non inducit, quando hominem apoplexia sanguinea occupat?

XXIII.

Quali igitur fundamento methodus medendi Stahlianorum innitatur, dilucide ex antecedentibus perspicere possumus, suppeditatur nobis quoque ratio, cur tam multi hodie ad STAHLII caltra transeant; cum enim præsentis tempore multi omnium studiorum expertes, atque in ipsa etiam Medicina rudes, Doctoris Medicinæ titulo superbiant, et partim Stahlum non intelligant, partim speciem eruditionis præ se ferre gestiant, asyllum ignorantiae in Natura Stahlianæ quaerunt, et empiricos agunt. Iniquum penitus est, Tuum, Domine GOHLI, de Medicis mathematica principia sequentibus iudicium, illi quippe, nec sensum, nec intellectum, nec voluntatem, uti Tu satis proterve de illis pronuncias, machinis, sed suum cuique, tum animæ, tum corpori tribuunt, et sanam rationem atque experientiam sequentes omni modo hominum incolumitatem promoveri student.

XXIV.

Pauca adhuc restant, quæ ad Tua corollaria regerenda; primum, ais, contra Chymicæ fundamenta esse, sanguini sal alcali atque acidum tribuere; hæc autem iam satis explicata sunt in dissertatione mea, de veri temperamenti in humano corpore absentia; sanguis enim humor maxime heterogeneus, ex uariis constat particulis, quas tam naturalis, quam præternaturalis status phænomena manifestant. Quo minus itaque salis acidi alcalinique in sanguine præsentiam negemus, docet quotidianus illarum rerum, quæ dictis salibus abundant, usus, de quarum indole tota massa sanguinea omnesque ex ea separati succi participant. Probant idem tot et tam discrepantis generis succi e sanguine secreti, alcali et acidum experimentis chymicis examinati, suppeditantes; nonne hæc ratione ex bile copiosum sal alcali acquirimus? et quis lactis e sanguine secreti principia examinans de acidi in sanguine præsentia dubitabit? Scio quidem, multos asseruisse, nec sal acidum, nec sal alcali sanguini naturali inesse, sed neutrum, ammoniaci simile; at enim vero illi sibi

tibi penitus peculiarem statum naturalem fingunt, nec causam ab effectu distinguere norunt; quiuis certe homo certa dyscrasiae specie iam ab ipsa conceptione laborat, quae tam diu in corpore occulta haeret, quousque eadem per accessum similis materiae, incrementum capit, auctaque tam mala succorum qualitate, quam quantitate, in actum deducitur. Et ne aliquis putet, nos hic solis inanimi rationibus, atque ab omnibus experimentis imparatos esse, ad ea prouoco, quae CL. VIEVSENIUS adduxit, ille enim iam dictorum salum in sanguine existentiam, in epistola ad Facultatem Medicam Lipsiensem, propositis experimentis, probauit. Deinde, cum mihi uis contradictionem imputare, me non intelligis, dico enim, quod anima habeat ius in corpus, et uice uersa, corpus in animam; et reuera, uti ex morbis corporis, affectus mentis excipientibus, atque ex abalienatione mentis, uitia corporis sequente, constat, animae non denegandum ius, corpus efficiendi, nec corpori potentia, alterandi actiones mentis, deroganda, idem uero ab intima utriusque substantiae combinatione deriuandum; nam longe aliter certe se res habet, quando aliquid ab anima, tanquam causa, illud percipiendo, iudicando, determinando, peragitur, aliter autem idem est comparatum, quando propter mutuum animae cum corpore commercium, aliquid euenit; cum in primo actu anima agnoscat, tanquam causa efficiens, hoc uero, ex necessitate unionis & hanc sequentium legum proueniat. Tuam denique in scriptis HIPPOCRATIS ignorantiam prodixi; si Hippocrates, dicis, perspectam habuit secretionem humorum, necessario etiam illi notus fuit circulus sanguinis; uideo quidem, quid hisce uerbis uelis innuere; me enim asseruisse, Anthropologiae capite uigesimo quinto, paragrapho quarta, perhibes, quod HIPPOCRATES habuerit notitiam secretionis humorum; iam uero, cum secundum Tuam in scriptis Hippocratis incertiam, circulus sanguinis Diuoco ignotus fuerit, hinc eundem quoque latuisse secretionis animalis negotium, concludere gestis. Alit primum hoc tenendum, quod allegato loco, ne unico uerbo, secretionis mentionem faciam, sed de calido innato, quod *βλαύτινον* ueteres uocabant, loquar; illud dein ceptis merito hic regerendum, quod non modo secretionis negotium, sed ipse etiam circulus sanguinis, quanquam non tam exacte, uti recentioribus, HIPPOCRATI iam cognitus perspectusque fuerit, prout in dissertatione de uestigijs circuli sanguinis apud HIPPOCRATEM, propediem demonstrabo.

T A N T V M.

NOBILISSIMO ET CLARISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

AVDITORI SVO SOLERTISSIMO

S. P. D.

PRAESES

Rara merito auis Artis Salutaris Cultor studiis elegantioribus instructus et solidiori Philosophiae culturae deditus praedicatur. Quo minor uero huiusmodi Pbiliiarorum numerus, eo maiori in pretio eos, qui horum catalogo annumerandi, habere decet. Et hae quoque praecipuae sunt rationes, quibus commotus, Te, Nobilissime Domine Fritschi, tantopere aestimo, Tuosque, quos tam in Sapientiae, quam Medicinae studio fecisti, progressus, suspicio. Nam, quod ingenio fateri teneor, morum tum suauitate, tum doctrinae praeslantia, omnium, qui Te norunt, fauorem atque amorem conciliaisti. Non sine insigni uoluptate, Tuam, quam in examinibus et disputationibus publicis et priuatis, promptitudinem et peritiam, demonstrasti, in memoriam reuoco. Nec his acquiescendum putas, sed iam quoque medicam ascendens cathedram publicum Tuae sedulitatis specimen edis. Rem suscipis laude omnino dignam, de qua Tibi ex animo gratulor, et quacuis prospera apprecando, Te omnibus de meliori commendo, certissima nisis spe, Patriam in Te aliquando Medicum uere Doctum habituram. Dabam Vitem-

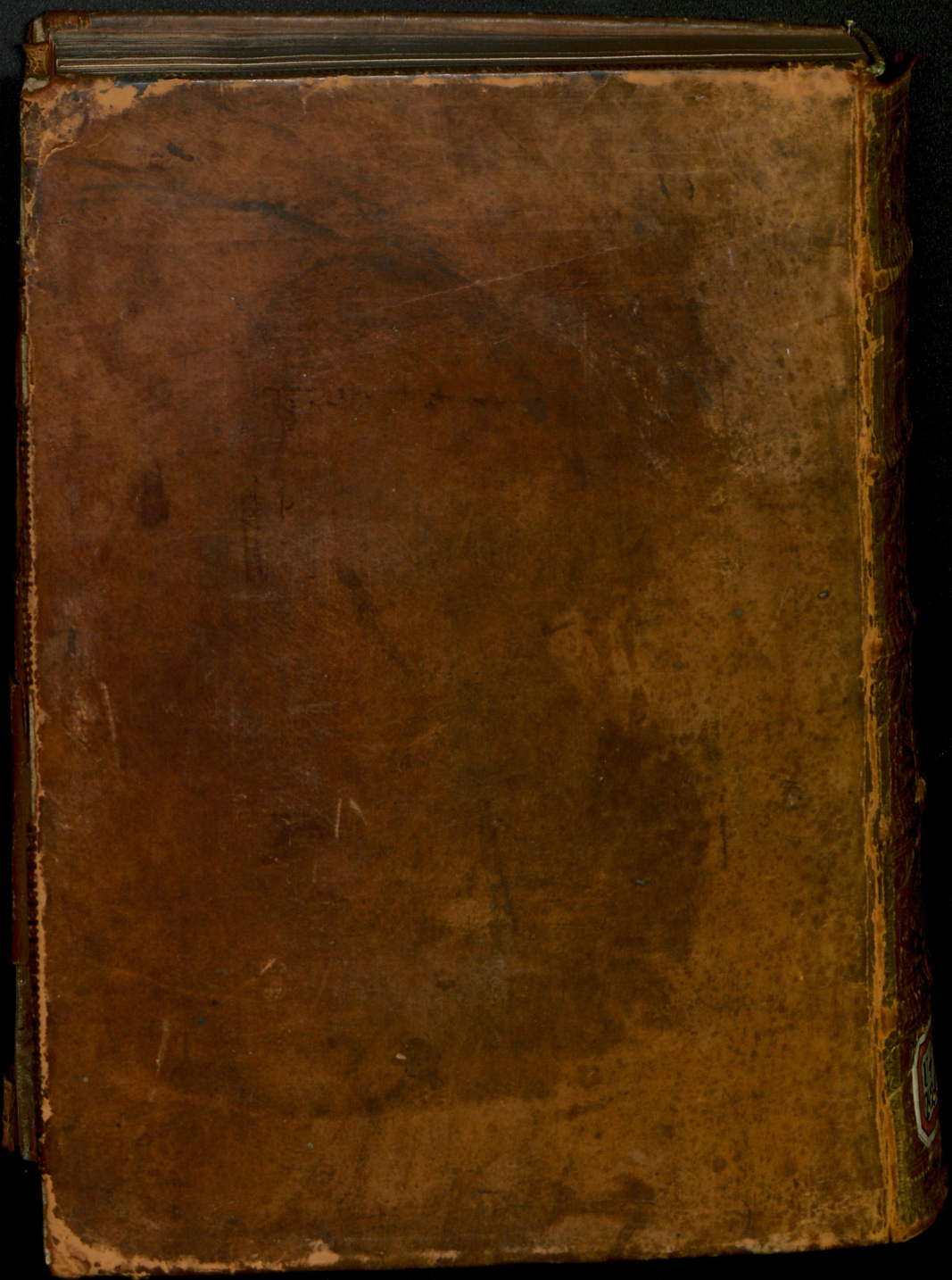
bergae. D. XXIX. Aprilis

M V T I A T

Uf 2421

(x228 1138)

ml

LI SANGVINIS

autem tardius et cum difficultate

DISSERTATIO MEDICA
DE
GLANDVLARVM
IN
PLVRIMIS VISCERIBVS ABSENTIA

CONTRA
ACTORVM BEROLINENSIVM
AVTOREM

VBI SIMVL ALIAE HYPOTHESES STAHLIANAE REFVTANTVR

QVAM
PRAESIDE

CHRISTIANO GODOFREDO
STENTZELIO

TORGAVIENSI

ARTIS SALVTARIS ET PHILOSOPHIAE DOCTORE
FACVLTATIS MEDICAE ASSESSORE ET CHIR-
VRGIAE PROFESSORE PVBLICO

D. II. MAII MDCCCXXXI

IN AVDITORIO MEDICORVM

HORIS CONSUVETIS

P. P.

IOANNES GODOFREDVS FRITSCHIVS

PIRNENS. MISN.

ART. SALVT. ET PHILOS. CVLTOR.

VITEMBERGAE, STANNO SCHLOMACHIANO.